

การเมืองเชิงมนทัศน์ของการสร้างอัตลักษณ์รัฐศาสตร์ในอนาคต

Conceptual Politics of the Development of Identity of Political Science in the Future

ชัชพันธ์ ยิ้มอ่อน¹, วรณลดา กันต์โฉม² และ พัชรารณ สุวรรณภูมิ³

Chatchaphanu Yimaon¹, Wanlada Kanchom², and Patcharaporn Suwannagoot³

หลักสูตรรัฐศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Political Science Program, Faculty of Humanities & Social Sciences, Walailak Rajabhat University
under the Royal Patronage

¹E-mail: linechatcha@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9456-1372>

²E-mail: wanlada.kan@vru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3670-6024>

³E-mail: Patcharaporn.S@gmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8636-0589>

Received 18/11/2022

Revised 23/11/2022

Accepted 25/11/2022

บทคัดย่อ

ผลงานทางการเมืองของนักรัฐศาสตร์ตั้งแต่เริ่มต้นก่อตั้งสาขาวิชาในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ ผลงานการสร้างอัตลักษณ์ในการศึกษาการเมืองด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ หรือมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า “พฤติกรรมศาสตร์” ผลงานเรื่องนี้เป็นคุณสมบัติที่ทำให้รัฐศาสตร์มีความแตกต่างจากสาขาวิชาอื่นๆ หลังจากเกิดการศึกษาการเมืองเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคหลังพฤติกรรมศาสตร์จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 53 ปี การศึกษารัฐศาสตร์ยังคงจัดอยู่ในยุคเดิม คือ ไม่มีอัตลักษณ์ของสาขาวิชาที่มีความเป็นหนึ่งเดียวกันเหมือนกับยุคพฤติกรรมศาสตร์ บทความวิจัยมีจุดประสงค์เพื่อ (1) ทบทวนและวิเคราะห์รูปแบบการสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ (2) คาดการณ์การสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ในอนาคต ขอบเขตการวิจัยดำเนินการในช่วงทศวรรษที่ 1950 – 2022 และทบทวนในหัวเรื่องสถานะองค์ความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ ดำเนินวิธีการวิจัยเชิงเอกสารเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักรัฐศาสตร์ ซึ่งตีพิมพ์ประเมินสถานะองค์ความรู้ และให้ข้อมูลประวัติศาสตร์บอกเล่า การวิเคราะห์และจัดการข้อมูลใช้แนวคิดการเมืองเชิงมนทัศน์ ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบของการสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ คือ ระบบการเมืองที่มีสภาพแวดล้อมเป็นอิทธิพลต่อปัจจัยนำเข้า ชื่อเรียกหรือกระบวนการวางแผน การตัดสินใจออกมาเป็นผลลัพธ์เป็นการสร้างอัตลักษณ์ในยุคพฤติกรรมศาสตร์ ยุคหลังพฤติกรรมศาสตร์ และ ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นทางการเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นแนวโน้มการสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ในอนาคต ผู้วิจัยคาดการณ์ว่า อัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์จะเกิดขึ้นต่อเมื่อแนวทางการศึกษา (Approach) มีองค์ประกอบ (1) ความเรียบง่าย (Simplicity) (2) ประยุกต์ใช้ได้กว้างขวาง (Broad Application) (3) ความเป็นแบบแผน (Formalizable) (4) ความคุ้นเคย (Familiarity) และ (5) การทำให้มีขอบเขต (Marginality)

คำสำคัญ: รูปแบบการสร้างอัตลักษณ์; รัฐศาสตร์; การเมืองเชิงมนทัศน์

Abstract

The work of political scientists since the inception of the field in the United States is the work of creating an identity in the study of politics with the Scientific Method, officially known as “Behavioral Science”. This work is the quality that makes political science different from other disciplines. After political education has transitioned into the post-behavioral science era until now, for a total of 53 years, political science education is still classified in the former era, that is, there is no identity of the disciplines that are unified like the behavioral science era. Thus, the research paper aimed (1) to review and analyze the form of the developmental Identity in Political Science, and (2) to forecast the identity of political science in the future. The scope of this research has been carried out from 1950-2022 and reviewed the status of knowledge in Political Science. The research methodology was documentary research to collect the key informant's political scientists who published a status assessment and provided an oral history of political science. Data analysis and management by conceptual politics. The results showed that a form of identity-building political science is a political system in which the environment influences the input of demands into the planning process and coming out as a result to be the development of identity in the era of behavioral sciences or post-behavioral sciences and rational choice theory. Therefore, the future of the identity of political science will predict that the identity of political science will form when approaches are composed of simplicity, broad application, formalizable, familiarity, and marginality.

Keywords: Form of Developmental Identity; Political Science; Conceptual Politic

บทนำ

ผลงานทางการเมืองของนักรัฐศาสตร์ตั้งแต่เริ่มต้นก่อตั้งสาขาวิชาในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ ผลงานการสร้างอัตลักษณ์ในการศึกษาการเมืองด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ (Scientific Method) หรือมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า “พฤติกรรมศาสตร์” (Behavioral Science) ผลงานเรื่องนี้เป็นคุณสมบัติที่ทำให้รัฐศาสตร์มีความแตกต่างจากกฎหมาย ประวัติศาสตร์ สังคมวิทยา มานุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์รวมถึงสาขาวิชาอื่นๆ นอกจากนี้ยังเป็นการให้คุณค่าแนวทางการศึกษาพฤติกรรมศาสตร์เหนือแนวทางการศึกษาปทัสถาน (Normative) ที่ได้รับคำวิจารณ์ว่าเป็นการศึกษาที่ใช้อัตวิสัยไม่ปลอดอคติของผู้ศึกษา อย่างไรก็ตาม แนวทางการศึกษาพฤติกรรมศาสตร์ได้รับคำวิจารณ์ อาทิ เน้นการวิจัยด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเทคนิคที่ซับซ้อน หรือเน้นการวิจัยที่ไม่สามารถนำผลการวิจัยมาแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของสังคม ผลที่เกิดขึ้นตามมาคือกลุ่มนักรัฐศาสตร์ยอมรับการเปลี่ยนแปลงว่า รัฐศาสตร์ได้เปลี่ยนผ่านจากยุคพฤติกรรมศาสตร์สู่ยุคหลัง

พฤติกรรมศาสตร์ (Post- Behavioral Science) ซึ่งเป็นยุคที่การศึกษาการเมืองไม่มีอัตลักษณ์ มีการยอมรับแนวทางการศึกษาการเมืองเดิม เช่น ปรัชญาการเมือง และเกิดแนวทางการศึกษาการเมืองใหม่ๆ เช่น การวิเคราะห์ทฤษฎี สตรีนิยม

หลังจากเกิดการศึกษาการเมืองเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคหลังพฤติกรรมศาสตร์จนถึงปัจจุบันเป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 53 ปี การศึกษารัฐศาสตร์ยังคงจัดอยู่ในยุคเดิม คือ ไม่มีอัตลักษณ์ของสาขาวิชาที่มีความเป็นหนึ่งเดียวกันเหมือนกับยุคพฤติกรรมศาสตร์ นักรัฐศาสตร์ยอมรับและส่งเสริมความแตกต่างและหลากหลายของการศึกษาการเมือง (Marsh, D., & Stoker: 2018) ดังนั้นจุดประสงค์ของการวิจัยได้แก่ 1. ทบทวนและวิเคราะห์การสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ 2. คาดการณ์การสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ในอนาคต ผลผลิตที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยนี้ คือ ประโยชน์ในทางวิชาการโดยเฉพาะการทบทวนองค์ความรู้สาขาวิชารัฐศาสตร์ให้เกิดความทันสมัย ผลลัพธ์ รูปแบบการพัฒนาอัตลักษณ์เป็นแนวทางในการศึกษาการเมืองวางแผน และผลิตผลงานทางการเมือง และผลกระทบต่อวงวิชาการทางรัฐศาสตร์ คือ พบการเมืองเชิงแนวคิดที่มีอัตลักษณ์เข้ามาแทนที่พหุนิยมแนวทางการศึกษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การศึกษารัฐศาสตร์เปลี่ยนผ่านจากยุคหลังพฤติกรรมศาสตร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทบทวนและวิเคราะห์วรรณกรรมของนักรัฐศาสตร์ที่ประเมินสถานะของการศึกษาทางรัฐศาสตร์
2. เพื่อคาดการณ์การสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ในอนาคต

ระเบียบวิธีการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักรัฐศาสตร์ ซึ่งตีพิมพ์ประเมินสถานะองค์ความรู้ และให้ข้อมูลประวัติศาสตร์บอกเล่าจากนั้นจะเป็นการเก็บรวบรวมเอกสารประเภทบทความวิชาการ บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินแนวโน้มอัตลักษณ์ของรัฐศาสตร์ในอนาคต

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้แนวคิดเรื่องการเมืองเชิงมโนทัศน์ (Conceptual Politics) ซึ่งเป็นแนวทางการทำงานการเมืองที่ให้ความสำคัญกับแนวคิด แนวคิดเป็นสิ่งที่สำคัญมากกว่าผลงานทางการเมือง นักรัฐศาสตร์นักการเมืองสร้างหรือพัฒนางานทางการเมืองขึ้นมา พวกเขาเริ่มต้นและพัฒนาแนวคิด วางแผน วิธีการจัดการวิธีการปกครองก่อนที่จะนำเสนอผลงานทางการเมือง ดังนั้นแนวคิดจึงเป็นเปรียบเสมือนเครื่องจักรผลิตผลงานทางการเมือง เช่น การเลือกตั้งเป็นผลงานทางการเมืองมีองค์ประกอบจากแนวคิดเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ประชาธิปไตย (ชัยพันธุ์ ยิ้มอ่อน: 2564)

ผลการวิจัย

1. การทบทวนวรรณกรรมของนักรัฐศาสตร์ที่ประเมินสถานะของการศึกษาทางรัฐศาสตร์

การทบทวนวรรณกรรมของนักรัฐศาสตร์ที่ประเมินสถานะของการศึกษาทางรัฐศาสตร์ต้องเริ่มต้นจากการเขียนพัฒนาทางของรัฐบาลด้วยการจัดแบ่งยุคการพัฒนา ในยุคแรกเริ่มด้วยหมายเลขหนึ่ง หมายเลขสองแทนยุคที่สอง หมายเลขสามแทนยุคที่สาม และหมายเลขสี่แทนยุคที่สี่ จากนั้นใช้เส้นตรงขีดเส้นใต้ตัวเลขเพื่อเน้นและแสดงให้เห็นการแบ่งยุคพัฒนาการอย่างชัดเจน ชื่อยุคที่เขียนหลังหมายเลขหนึ่ง คือ ยุคดั้งเดิมหรือเรียกชื่ออีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นยุคที่การศึกษาการเมืองยังไม่มีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง ชื่อยุคที่ใช้เขียนหลังหมายเลขสอง คือ ยุคพฤติกรรมศาสตร์ ชื่อยุคที่ใช้เขียนหลังหมายเลขสาม คือ ยุคหลังพฤติกรรมศาสตร์ (ซัฟฟันธ์ ยิมอ่อน: 2553)

วิธีการพิจารณาว่า ผลงานวิชาการจัดอยู่ในยุคหมายเลขที่หนึ่ง หรือเป็นงานศึกษาการเมืองแบบดั้งเดิม ผลงานจะมีการศึกษาตัวบทกฎหมาย อาทิ รัฐธรรมนูญ เพื่อดูการจัดสรรอำนาจทางการเมือง รวมไปถึงการเก็บข้อมูลจากบุคคลที่ทำงานในสถาบันทางการเมืองทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ข้อมูลที่เก็บมาได้นั้นจะได้รับการเรียบเรียงในเชิงพรรณนาโดยไม่มีการใช้แนวคิดหรือทฤษฎีสำหรับการอธิบายปรากฏการณ์

วิธีการพิจารณาว่า ผลงานวิชาการจัดอยู่ในยุคหมายเลขที่สอง หรือเป็นงานที่ศึกษาการเมืองในยุคที่มีการเรียกว่า “พฤติกรรมศาสตร์” (Behavioral Science) ผลงานวิชาการตามแนวทางการศึกษานี้จะมีการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองเชิงประจักษ์ในทุกลำดับขั้นตอนของการทำวิจัยตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การทดสอบผลการศึกษา และที่สำคัญ คือ แนวการวิเคราะห์นี้นิยมแยกตนเองให้มีความแตกต่างจากสาขาวิชาอื่นๆ ด้วยการตั้งชื่อให้มีความแตกต่างจากสาขาจิตวิทยา และวิจารณ์สาขาวิชา หรือแนวการวิเคราะห์อื่นๆ เรื่องความไม่เป็นวิทยาศาสตร์ เช่น การวิจารณ์แนวทางการวิเคราะห์ปรัชญาการเมือง

วิธีการพิจารณาว่า ผลงานวิชาการจัดอยู่ในยุคหมายเลขที่สาม หรือเป็นยุคที่เรียกว่า “หลังพฤติกรรมศาสตร์” (Post-behavioral Science) ผลงานที่วางวิชาการรัฐศาสตร์จะมีลักษณะเป็นการวิจารณ์การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาศึกษาการเมือง นอกจากนี้ผลการวิจัย หรือความรู้ทางวิชาการจะเน้นไปที่การทำเพื่อตอบสนองต่อปัญหาที่เร่งด่วนของสังคม (Urgent Social Issues) มากกว่าการวิจัยโดยใช้วิธีการหรือเทคนิคที่มีความซับซ้อน รวมไปถึงการพบผลงานวิชาการที่มีการพัฒนาแนวทางการศึกษาให้มีความร่วมสมัย อาทิ แนวทางการศึกษาทฤษฎีการเมือง (Political Theory) และสถาบันนิยมใหม่ (New Institutionalism) (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร: 2557), (Marsh, D., & Stoker: 2018)

ผลการวิจัยมาจากการใช้แนวคิดการเมืองเชิงมนิทัศน์เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ ดังนั้นผลการวิจัยจึงปรากฏออกมาเป็นรูปแบบพื้นฐาน ผู้วิจัยพบรูปแบบการสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ดังต่อไปนี้

แทรกตารางกำหนดคอลัมน์เป็น 5 ช่อง
เขียนเนื้อหาในช่องแรกว่า “สภาพแวดล้อม” ช่องที่สองว่า “ปัจจัยนำเข้า” ช่องที่สามว่า “กระบวนการ” ช่องที่สี่ว่า “ปัจจัยนำออก” และช่องที่ห้าว่า “ผลสะท้อนกลับ”
แทรกแถวด้านล่างของตารางจำนวน 13 แถว
เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 1 แถวที่ 1 ถึงแถวที่ 13 ว่า “รัฐศาสตร์อเมริกัน”
เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 2 แถวที่ 2 ถึงแถวที่ 5 ว่า “รัฐศาสตร์เยอรมัน”
เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 3 แถวที่ 3 ถึงแถวที่ 5 ว่า “ศึกษานิเทศศาสตร์”
เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 4 แถวที่ 4 ถึงแถวที่ 5 ว่า “ไม่มีอัตลักษณ์”
เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 5 แถวที่ 5 ถึงแถวที่ 5 ว่า “แสวงหาอัตลักษณ์”
เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 2 แถวที่ 6 ถึงแถวที่ 9 ว่า “แสวงหาอัตลักษณ์”
เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 3 แถวที่ 7 ถึงแถวที่ 9 ว่า “วิธีการทางวิทยาศาสตร์”
เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 4 แถวที่ 8 ถึงแถวที่ 9 ว่า “พฤติกรรมศาสตร์”
เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 5 แถวที่ 9 ถึงแถวที่ 9 ว่า “วิพากษ์พฤติกรรมศาสตร์”
เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 2 แถวที่ 10 ถึงแถวที่ 13 ว่า “วิพากษ์พฤติกรรมศาสตร์”
เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 3 แถวที่ 11 ถึงแถวที่ 14 ว่า “พัฒนาหรือปรับปรุงแนวทางการศึกษา”
เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 4 แถวที่ 12 ถึงแถวที่ 13 ว่า “หลังพฤติกรรมศาสตร์”
เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 5 แถวที่ 13 ถึงแถวที่ 13 ว่า “พหุนิยมทางแนวการศึกษา”
เติมสี่เหลี่ยมในช่องตารางที่มีเนื้อหาเขียนไว้

ภาพ: วาดตารางที่ 1 , 2565 5 คอลัมน์ 14 แถว

จากการวิเคราะห์และนำเสนอเป็นรูปแบบการสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ข้างต้นมาจากการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ ซึ่งมีข้อมูลแสดงการสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกันในสาขาวิชาในประเทศสหรัฐอเมริกาช่วงทศวรรษที่ 1950 – 1980 ผู้วิจัยได้ทบทวนพัฒนาการของแนวความคิดและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์ และข้อวิพากษ์ที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีการผลักดันให้การศึกษาทางรัฐศาสตร์ใช้แนวทางการศึกษา (Approach) เดียวกัน (อนุสรณ์ ลิ้มมณี: 2543), ไชยันต์ ไชยพร: 2560), (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร: 2557), (ชัยพันธุ์ ยิ้มอ่อน: 2553)

ดังนั้นรูปแบบการสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์นับตั้งแต่มีการก่อตั้งสาขาวิชาจนถึงยุคหลังพฤติกรรมศาสตร์ ผู้วิจัยพบว่า การสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์เป็นผลมาจากสภาพบริบทของการศึกษารัฐศาสตร์อเมริกันที่ขาดอัตลักษณ์เนื่องจากในช่วงก่อตั้งสาขาวิชา การศึกษาการเมืองได้รับแนวทางการศึกษาการเมืองจากประเทศเยอรมัน ซึ่งศึกษาสถาบันทางการเมือง กฎหมายรัฐธรรมนูญ และศึกษานิเทศศาสตร์

ทำให้รัฐศาสตร์ไม่สามารถแยกสาขาวิชาตนเองออกจากการศึกษากฎหมายได้ นักรัฐศาสตร์ในยุคก่อตั้งจึงรับเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาใช้สำหรับศึกษาการเมืองเพื่อสร้างเกณฑ์ในการจำแนกรัฐศาสตร์ออกจากสาขาวิชาอื่น อย่างไรก็ตาม การให้ความสำคัญกับเทคนิคมากกว่าปัญหาสังคมการเมืองที่เรื้อรังทำให้แนวท้าววิเคราะห์พฤติกรรมศาสตร์ได้รับการวิจารณ์เป็นอย่างมากจนกระทั่งรัฐศาสตร์จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนสาขาวิชาเพื่อรองรับปัจจัยนำเข้าที่หลากหลายในยุคหลังพฤติกรรมศาสตร์

2.การคาดการณ์การสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวาดตาราง การคาดการณ์แนวโน้มอัตลักษณ์ของรัฐศาสตร์ในอนาคต
- แทรกตารางกำหนดคอลัมน์เป็น 2 ช่องโดยให้คอลัมน์ที่ 2 กว้างกว่าคอลัมน์ที่ 1 - เขียนในเนื้อหาช่องแรกว่า “ทศวรรษ” และ “ยุค” - แทรกแถวด้านล่างจำนวน 2-3 แถว - เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 1 แถวที่ 1 ว่า “1950” และ คอลัมน์ที่ 2 แถวที่ 1 ว่า “พฤติกรรมศาสตร์” - เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 1 แถวที่ 2 ว่า “1960” และ คอลัมน์ที่ 2 แถวที่ 2 ว่า “หลังพฤติกรรมศาสตร์” - เขียนเนื้อหาในคอลัมน์ที่ 1 แถวที่ 3 ว่า “1970” และ คอลัมน์ที่ 2 แถวที่ 3 ว่า “การตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล” - สามารถแทรกคอลัมน์กับแถวเพิ่มเติมให้ละเอียดขึ้นตามการสืบค้นข้อมูล และปรับเปลี่ยนหัวตารางเป็น “ทุกปี” “ทุก 5 ปี” หรือปรับตามข้อมูลที่ได้สืบค้นมา - คาดการณ์แนวโน้มโดยประเมินการเป็นอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ว่าครอบคลุมประกอบดังต่อไปนี้ 1. ความเรียบง่าย (Simplicity) 2. ประยุกต์ใช้ได้กว้างขวาง (Broad Application) 3.ความเป็นแบบแผน (Formalizable) 4.ความคุ้นเคย (Familiarity) 5.การทำให้มีขอบเขต (Marginality)

ภาพ: คำแนะนำการวาดตาราง, 2565

ผู้วิจัยเริ่มต้นการคาดการณ์แนวโน้มอัตลักษณ์ของรัฐศาสตร์ในอนาคตด้วยการเริ่มต้นการทบทวนลำดับขั้นการพัฒนาในยุคแรกเริ่มด้วยหมายเลขหนึ่ง หมายเลขสองแทนยุคที่สอง หมายเลขสามแทนยุคที่สาม และหมายเลขสี่แทนยุคที่สี่ จากนั้นใช้เส้นตรงขีดเส้นใต้ตัวเลขเพื่อเน้นและแสดงให้เห็นการแบ่งยุคพัฒนาการอย่างชัดเจน ชื่อยุคที่เขียนหลังหมายเลขหนึ่ง คือ ยุคดั้งเดิม หรือเรียกชื่ออีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นยุคที่การศึกษาการเมืองยังไม่มีอัตลักษณ์เป็นของตนเอง ชื่อยุคที่ใช้เขียนหลังหมายเลขสอง คือ ยุคพฤติกรรมศาสตร์ ชื่อยุคที่ใช้เขียนหลังหมายเลขสาม คือ ยุคหลังพฤติกรรมศาสตร์

การคาดการณ์แนวโน้มอัตลักษณ์ของรัฐศาสตร์หลังจากยุคพฤติกรรมศาสตร์ ผู้วิจัยพบว่าเป็นกระบวนการทำซ้ำและสามารถอ้างอิงผลงานของโรเบิร์ต อี. กูดอิน (Robert E. Goodin) เนื่องจากผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำเสนอ “การคาดการณ์แนวโน้มอัตลักษณ์ของรัฐศาสตร์ในอนาคต” จากเอกสารประวัติศาสตร์บอกเล่า (Oral History) เกี่ยวกับสาขาวิชารัฐศาสตร์จากปากคำของนักรัฐศาสตร์ที่มีบทบาทในการก่อตั้งสาขาวิชา อาทิ เดวิด อีสตัน กาเบรียล เอ. อัลมอนต์ (Gabriel A. Almond) เดวิด ทรูแมน (David Truman) โรเบิร์ต เอ. ดาวนีย์ (Robert A. Dahl) ฮันซ์ อูลา (Hanz Eulau) จากนั้นจะเป็นการเก็บรวบรวมเอกสารประเภทบทความวิชาการ บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินแนวโน้มอัตลักษณ์ของรัฐศาสตร์ในอนาคต ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักรัฐศาสตร์ที่ประเมินอัตลักษณ์ในสาขาวิชาของตนเองทุกๆ 10 ปีหลังจากเกิดการปฏิบัติเข้าสู่ยุคพฤติกรรมศาสตร์

กาเบรียล เอ. อัลมอนต์ประเมินว่า บรรดานักรัฐศาสตร์ที่ศึกษาแนวทางปทัสถาน (Normative Theory) คงทำอะไรได้ไม่ดีกว่าการพัฒนาตัวแบบการเลือกอย่างมีเหตุมีผลขึ้น (Almond, 1966)

เดวิด อีสตัน (David Easton) ประเมินแนวโน้มอัตลักษณ์ของรัฐศาสตร์ในอนาคตว่า ผลสะท้อนกลับจากการสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ในยุคพฤติกรรมศาสตร์มี 3 ประการ ได้แก่ 1. ยุคพฤติกรรมศาสตร์ให้ความสำคัญกับเทคนิควิธีการวิจัยจนละเลยปัญหาเร่งด่วนทางสังคมการเมือง อาทิ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ความยากจน สงคราม 2. การให้ความสำคัญกับเทคนิควิธีการวิจัยยังมีข้อบกพร่อง คือ การวิจัยพฤติกรรมมนุษย์มีความซับซ้อนมากกว่าการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และ 3. การฟื้นฟูและพัฒนาแนวการวิเคราะห์ให้เกิดความร่วมมือของทฤษฎีการเมือง ซึ่งเคยได้รับการวิจารณ์ในยุคพฤติกรรมศาสตร์ว่าเป็นแนวการวิเคราะห์ที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์ ดังนั้น อีสตันจึงวิเคราะห์ว่าปัจจัยนำเข้าที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตของการศึกษาการเมือง คือ ไม่มีแนวการวิเคราะห์ใดผูกขาดการศึกษาการเมือง และการเติบโตขึ้นของการศึกษาปรัชญาสังคมศาสตร์ (Philosophy of Social Science) เนื่องจากการศึกษาที่ชี้ให้เห็นวิธีการเข้าถึงความรู้และความจริงทางการเมือง (Easton, 1985)

วิเวียน ลอนดี (Vivien Lowndes) เดวิด มาช (David Mash) และแกรี่ สโตคเกอร์ (Gary Stoker) นักรัฐศาสตร์จากประเทศอังกฤษ พวกเขาเป็นบรรณาธิการหนังสือ และตีพิมพ์หนังสือทฤษฎีและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์จำนวน 4 ครั้ง ซึ่งครั้งล่าสุดตีพิมพ์ในปี ค.ศ. 2018 (2561) ดังนั้นพวกเขาจึงเห็นพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงยุคของรัฐศาสตร์ทั้งหมด พวกเขาเสนอว่า ปัจจุบันอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ คือ พหุนิยมทางทฤษฎี

และวิธีการศึกษา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า การศึกษาการเมืองไม่มีแนวทางการศึกษาใดผูกขาดกำหนดเกณฑ์การได้มาซึ่งความรู้เหมือนอย่างที่เคยเกิดขึ้นในยุคพฤติกรรมศาสตร์ หรือทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผลอีกต่อไป พวกเขาให้เหตุผลและหลักฐานการสนับสนุนข้อเสนอ 3 ประการ ได้แก่ 1.การพัฒนาและสะสมองค์ความรู้ด้านการแสวงหาความรู้หรือญาณวิทยา (Epistemology) ทางการเมืองของรัฐศาสตร์ การเติบโตขององค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าวทำให้นักรัฐศาสตร์ที่นิยมแนวทางการศึกษาพฤติกรรมศาสตร์ต้องเรียนรู้เรื่องที่มาของความรู้จากแนวทางการศึกษาพฤติกรรมศาสตร์ว่ามาจากปรัชญาปฏิฐานนิยม (Positivism) ซึ่งพวกเขาต้องถกเถียงและชี้แจงข้อโต้แย้งจากแนวทางการศึกษาตีความ ซึ่งเป็นรากฐานทางปรัชญาของแนวทางการศึกษาปทัสถาน 2.ในอนาคตนักรัฐศาสตร์ต้องเรียนรู้แนวทางการศึกษาอื่นๆ เนื่องจากบรรดาผลงานที่ดีพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นบทความวิชาการ งานวิจัย หนังสือจะมีประเด็นที่ท้าทายและตั้งคำถามที่เกี่ยวข้องกับแนวการวิเคราะห์ทางการเมือง ดังนั้นนักรัฐศาสตร์จึงจำเป็นต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการถกเถียง และต้องเรียนรู้แนวทางการศึกษาอื่นๆ ที่ได้แย้งแนวการวิเคราะห์ของตน 3.ในการศึกษาการเมืองไม่มีตัวแบบเดียวที่ใช้ได้หมด (One-size-fits-all) (Lowndes, Mash and Stoker, 2018: 12)

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตจากการเปลี่ยนผ่านแต่ละยุคว่า ยุคที่ได้รับการเรียกว่าเป็นอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1.ความเรียบง่าย (Simplicity) อัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นแนวทางการศึกษา ระเบียบวิธีวิจัย หรือทฤษฎีจะเกิดขึ้นต่อเมื่อแนวทางการศึกษานั้นมีความเรียบง่าย สามารถสรุปความสั้น กระชับได้ใจความ ตัวอย่างเช่น แนวทางการศึกษาพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งเป็นแนวทางการศึกษาที่ได้สร้างให้การศึกษการเมืองเกิดอัตลักษณ์ด้วยการศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ แนวทางการศึกษานี้มีวิธีวิเคราะห์ที่เรียบง่าย นั่นคือ การสังเกตการกระทำของบุคคลแทนที่จะไปสังเกตกฎระเบียบที่เป็นทางการ หรือแนวทางการศึกษาการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งเป็นแนวการวิเคราะห์ที่กลายเป็นอัตลักษณ์ของรัฐศาสตร์ในทศวรรษที่ 1980 (Galston: 1980, p 40) เสนอให้วิเคราะห์การเมืองโดยให้ระลึกไว้เสมอว่า บุคคลแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ตลอดเวลา ตัวอย่างความเรียบง่ายข้างต้นจึงเป็นแนวทางให้นักรัฐศาสตร์ยอมรับและนำไปประยุกต์ใช้วิเคราะห์การเมืองจนเกิดเป็นอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ในยุคพฤติกรรมศาสตร์ ส่วนทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผลได้กลายเป็นแนวการวิเคราะห์กระแสหลักของรัฐศาสตร์

2.ประยุกต์ใช้ได้กว้างขวาง (Broad Application) องค์ประกอบเรื่องนี้หมายถึงแนวทางการศึกษา ระเบียบวิธีวิจัยสามารถประยุกต์ใช้ศึกษา อธิบายการเมืองได้ทุกระดับ เช่น ระดับปัจเจกบุคคล กลุ่มผลประโยชน์ พรรคการเมือง รัฐบาลรวมไปถึงระดับประเทศ ยกตัวอย่างเช่น แนวคิดเรื่องทางเลือกของนักโทษ (Prisoner's Dilemma) ซึ่งเป็นการทดลองทางความคิด (Thought Experiment) ให้นักโทษสองคนถูกขังแยกกัน ไม่ให้สื่อสารกัน นักโทษคนหนึ่ง ถ้าสารภาพแล้วล้มความผิดไปให้นักโทษอีกคน ก็จะได้ลดโทษ คนไม่สารภาพถูกเพิ่มโทษ อีกฝ่ายหนึ่งถ้าทำเช่นนี้จะได้รับผลเช่นเดียวกัน และถ้าสองคนต่างไม่ พูดจะได้รับโทษเท่าๆ กันหรืออาจจะโทษสูง หรือถ้าสารภาพทั้งสองคนก็จะรับโทษคนละครึ่ง การทดลองทางความคิดนี้แสดง

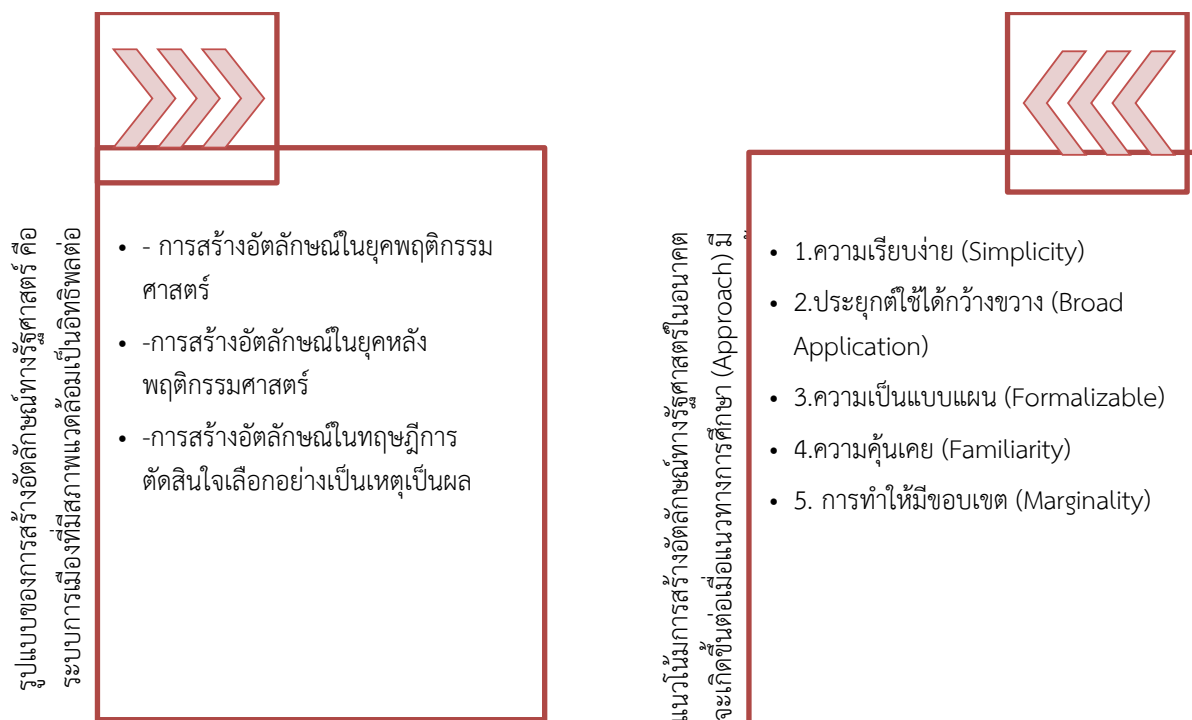
ให้เห็นถึงการนำแนวคิดไปประยุกต์ใช้อธิบายพฤติกรรมทางการเมืองในระดับปัจเจกบุคคลว่าเป็นการตัดสินใจเพื่อแสวงหาอำนาจและผลประโยชน์ให้กับตนเอง ยิ่งไปกว่านั้นการอธิบายพฤติกรรมกลุ่ม หรือโครงสร้างมีที่มาจาก การตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผลของปัจเจกบุคคลในการให้ความร่วมมือ หรือเลือกที่จะรอรับแต่ผลประโยชน์อย่างเดียว (Free Rider) จากกลุ่มหรือโครงสร้าง (Hindmoor and Tarlor, 2015: 43)

3.ความเป็นแบบแผน (Formalizable) หมายถึงแนวทางการศึกษา หรือแนวคิดและทฤษฎีจำเป็นต้องมีระบบแบบแผนที่ชัดเจน หรือมีตัวแบบที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้ทฤษฎีศาสตร์นำไปประยุกต์ใช้สำหรับการวิเคราะห์การเมือง เช่น ทฤษฎีระบบของเดวิด ฮัสตันแสดงให้เห็นถึงความเป็นแบบแผน และมีลำดับขั้นตอนในการจัดระเบียบข้อมูลเป็น “สภาพแวดล้อม” “ปัจจัยนำเข้า” “กระบวนการ” “ปัจจัยนำออก” และ “ผลสะท้อนกลับ”

4.ความคุ้นเคย (Familiarity) หมายถึง ผลงานที่จะพัฒนาจนกลายเป็นอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ จำเป็นต้องมีการตีพิมพ์และสังสรรค์ความรู้เป็นช่วงระยะเวลาหนึ่งเพื่อให้ผลงานเป็นที่รู้จัก และคุ้นเคย อาทิ ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผลได้รับการตีพิมพ์ผลงานตั้งแต่ทศวรรษที่ 1950 ซึ่งบรรดานักรัฐศาสตร์ที่นิยมและเชื่อในแนวทางการศึกษานี้ต้องใช้เวลากว่า 20 ปีในการพัฒนาแนวทางการศึกษานี้ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคที่ทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผลกลายเป็นแนวทางการศึกษาหลัก (Mainstream) ของรัฐศาสตร์

5.การทำให้มีขอบเขต (Marginality) หมายถึง องค์ความรู้ แนวทางการศึกษา ระเบียบวิธีการวิจัยมีขอบเขต เนื้อหาที่มีความแตกต่างจากสาขาวิชาอื่นอย่างชัดเจน (Goodin: 2011)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีข้อสรุปผลการวิจัย คือ รูปแบบของการสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ คือ ระบบการเมืองที่มีสภาพแวดล้อมเป็นอิทธิพลต่อปัจจัยนำเข้าข้อเรียกร้องสู่กระบวนการวางแผน การตัดสินใจออกมาเป็นผลลัพธ์ อาทิ การสร้างอัตลักษณ์ในยุคพฤติกรรมศาสตร์ ยุคหลังพฤติกรรมศาสตร์ และทฤษฎีการตัดสินใจเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้นแนวโน้มการสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ในอนาคต ผู้วิจัยคาดการณ์ว่า อัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์จะเกิดขึ้นต่อเมื่อแนวทางการศึกษา (Approach) มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ 1.ความเรียบง่าย (Simplicity) 2.ประยุกต์ใช้ได้กว้างขวาง (Broad Application) 3.ความเป็นแบบแผน (Formalizable) 4.ความคุ้นเคย (Familiarity) 5.การทำให้มีขอบเขต (Marginality)

แผนภาพที่ 1 รูปแบบของการสร้างอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับรูปแบบของทฤษฎีระบบของเดวิด ฮัสตัน ซึ่งเป็นทฤษฎีใช้สำหรับจัดระเบียบข้อมูลเพื่อแสดงให้เห็นถึงขั้นตอนและกระบวนการทำงานของระบบการเมือง และจำลองเป็นตัวแบบเพื่อนำเสนอเป็นภาพตัวแทนปรากฏการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาอัตลักษณ์ทางรัฐศาสตร์ แต่แนวทางการศึกษาการเมืองเชิงมนทัศน์ไม่ได้สนใจจะสร้างตัวแบบเพื่อเป็นภาพตัวแทนความจริงทางการเมืองใดๆ นักรัฐศาสตร์แนวการเมืองเชิงมนทัศน์สนใจเลือกรูปแบบ หรือกฎพื้นฐาน (Basic Form and Rules) เพื่อเป็นแผนการให้นักรัฐศาสตร์ หรือนักวิชาการที่สนใจในแนวทางการศึกษานำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการศึกษา อธิบาย ต่อยอดเป็นบทความวิชาการเรื่องการพัฒนาสาขาวิชาทางรัฐศาสตร์ หรืองานวิจัยที่ประเมินสถานะองค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์โดยอาศัยภาพ: วาดตารางที่ 1 , 2565 5 คอลัมน์ 14 แถว และภาพ: คำแนะนำการวาดตาราง, 2565 เป็นแนวทางในการศึกษาและพัฒนางานวิชาการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า การศึกษาและวิจัยเรื่องสถานะองค์ความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ควรวิจัยด้วยแนวทางการศึกษาการเมืองเชิงมนทัศน์เนื่องจากแนวทางการศึกษาดังกล่าวเป็นการวิจัยเพื่อค้นหาวิธีการนำแนวทางการศึกษาของรัฐศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ด้วยการพัฒนาหารูปแบบ กฎพื้นฐาน แผนการเพื่อออกแบบให้นักรัฐศาสตร์หรือนักวิชาการที่สนใจแนวการวิเคราะห์ต่างๆ ในทางรัฐศาสตร์นำไปใช้วิเคราะห์ทางการเมือง หรือตีพิมพ์ผลงานวิชาการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

วิจัยและพัฒนาแนวคิดการเมืองเชิงมนทัศน์ด้วยการประยุกต์ใช้แนวคิดนี้กับผลิตภาพทางรัฐศาสตร์ เช่น แนวคิดและทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ การวิจัยในชั้นเรียนรายวิชาทางรัฐศาสตร์ การวิจัยเชิงพื้นที่รวมถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมเนื่องจากแนวคิดการเมืองเชิงมนทัศน์เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับวางแผนเพื่อให้นักรัฐศาสตร์ นักวิชาการหรือผู้ที่สนใจเรื่องการเมืองนำไปดำเนินงานทางวิชาการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชัชพันธุ์ ยิ้มอ่อน. (2553). *การวิพากษ์รัฐศาสตร์แนวพฤติกรรมศาสตร์ตามกรอบแนวคิดของเจอร์เก้นต์ ฮาเบอร์มาส*. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. DOI: <http://doi.org/10.14457/CU.the.2010.255>
- ชัชพันธุ์ ยิ้มอ่อน. (2564). การแปลงมนทัศน์ทางการเมืองเพื่อสร้างชาติไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. *วไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*. 11 (1), 39-48.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2557). *รัฐศาสตร์แนววิพากษ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไชยันต์ ไชยพร. (2560). *จอห์น เอลสเตอร์กับทฤษฎีการเลือกอย่างเป็นเหตุเป็นผล*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: Way of Book.
- อนุสรณ์ ลิ้มมณี. (2543). *พัฒนาการ แนวคิด และวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์*. ใน *หลักและวิธีการศึกษาทางรัฐศาสตร์*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (1-40). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- Almond, G. A. (1966). Political Theory and Political Science. *The American Political Science Review*, 60(4), 869–879. <https://doi.org/10.2307/1953762>
- Easton, D. (1985). Political Science in the United States: Past and Present. *International Political Science Review*, 6(1), 133–152.
- Goodin. R. (2011). *The Oxford handbook of political science*. Great Clarendon Street: Oxford.
- Hindmoor, A., & Taylor, T.Y., (2015). *Rational Choice (Political Analysis)*. 2nd edition. London; New York: Palgrave Macmillan.

.....
Lowndes. V, Marsh, D., & Stoker, G. (Eds.). (2018). *Theory and methods in political science*.
USA: Palgrave.

Marsh, D., & Stoker, G. (Eds.). (2002). *Theory and methods in political science*. USA: Palgrave.